

Vindblæst. Erhvervsstøtte redder ikke klima

Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen; Amundsen, Eirik S; Rosholm, Michael; Kreiner, Claus Thustrup

Published in:
Politiken

Publication date:
2011

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Whitta-Jacobsen, H. J., Amundsen, E. S., Rosholm, M., & Kreiner, C. T. (2011). Vindblæst. Erhvervsstøtte redder ikke klima. *Politiken*, 14.

Analyse i Politiken den 3. april 2011

Vindblæst. Erhvervsstøtte redder ikke klima

Af Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, Eirik S. Amundsen, Michael Rosholm og Claus Thustrup Kreiner.
Formandsskabet for Det Økonomiske Råd.

Klimaforbedringer bør opnås billigst muligt. Lige nu forsøger Danmark at nå det mål ved at øge støtten til den private energiforskning. Men det er ikke vejen frem.

I de seneste år har der været en stor stigning i de offentlige udgifter til energiforskning. I 2010 var udgifterne på ca. 1 mia. kroner. Det er mere end en firedobling i forhold til 2006. De offentlige udgifter til energiforskning har samtidig ændret karakter. I dag fordeles 90 pct. af de offentlige midler til energiforskning via de såkaldte 'strategiske forsknings-programmer', mens 10 pct. går til energimæssig grundforskning. Tidligere modtog de to typer forskning omtrent halvdelen hver. Samtidig er fokus i de strategiske energiforsknings-programmer i høj grad blevet rettet mod private virksomheders forskning med et umiddelbart kommercielt potentiale. Sat på spidsen er støtten drejet væk fra grundforskning over mod erhvervsstøtte.

Grundlæggende er forskning godt. Forskning giver ny viden, som bl.a. kan lede til større økonomisk vækst, bedre beskyttelse af miljøet eller mulighed for bedre behandling af sygdomme. Egentlig grundforskning finansieres af det offentlige, men det meste af forskningen i Danmark foregår faktisk i den private sektor.

Denne forskning støttes dog også af det offentlige. En vigtig drivkraft for den private forskning er, at virksomhederne vurderer, at forskningen kan føre til nye produkter, der bliver behov for i fremtiden, og som derfor kan sælges med profit.

Et stort fremtidigt behov efter nye produkter, f.eks. nye energiløsninger, er således ikke et argument for offentlig støtte. Der er derimod et argument for offentlig støtte til private virksomhedernes forskning, hvis denne har positive afsmittende effekter på andre dele af økonomien via et generelt forhøjet vidensniveau.

Sådanne afsmittningseffekter kan virksomheden ikke profitere af, og den tager derfor ikke højde for dem ved fastlæggelse af forskningsomfanget. Grundprincippet for offentlig støtte til forskning bør altså være: Jo kraftigere positive afsmittningseffekter, des mere støtte.

Vores analyse af de positive afsmittningseffekter af forskning i danske virksomheder viser for det første, at der faktisk er positive afsmittende effekter af privat forskning. Et vist omfang af offentlig støtte til privat forskning kan derfor være velbegrunderet. Analysen viser imidlertid også, at de positive afsmittningseffekter fra netop energiforskning ikke er specielt store, snarere tværtimod. Derfor er det ikke velbegrunderet at støtte virksomhedernes energiforskning i særlig grad. Energiforskning er ganske vist godt, men ud fra en samfunds-økonomisk betragtning er offentlig støtte til meget af den øvrige forskning i den private sektor faktisk mere velbegrunderet.

Endvidere er det problematisk, at den offentlige støtte i højere grad har fået karakter af erhvervsstøtte. I stedet for støtte til privat energiforskning, som har et umiddelbart kommercielt potentiale, er der snarere behov for at støtte mere grundlæggende energi-forskning. Det er formentlig også i højere grad denne type energiforskning, som på langt sigt kan bidrage til at løse klimaudfordringen.

Netop klimaudfordringen anvendes ofte som argument for at støtte energiforskningen i særligt omfang. Tankegangen er, at der er behov for at få udviklet konkurrencedygtige alternativer til fossilt brændsel, hvis vi skal imødegå klimatruslen.

Forskningsstøtte er imidlertid et ineffektivt – og derfor unødigt omkostningsfuldt – middel til at opnå en overgang til alternativ energi. Den effektive måde at reducere klimatruslen på er at pålægge alle udledninger af drivhusgasser, herunder fra fossilt brændsel, en afgift, der afspejler skadesomkostningerne. Dette vil føre til en prisstigning på fossile brændsler, som vil gøre ren energi mere konkurrencedygtig. Heri ligger både en tilskyndelse til anvendelse af eksisterende rene teknologier og til forskning i forbedring af disse.

Det bedste danske politikere og alle os, der ønsker at forhindre global opvarmning, kan gøre, er derfor at arbejde for, at der internationalt sættes en høj pris på udledning af drivhusgasser – f.eks. i form af et internationalt kvotesystem for drivhusgasser.

Kritikere vil måske hævde, at denne vej er forsøgt uden tilstrækkelig succes. Er der ikke behov for, at Danmark går forrest og viser vejen gennem en markant udbygning med grønne teknologier indenfor elektricitetsforsyningen med offentlig støtte til både forskning i og anvendelse af vindkraft?

Desværre er svaret nej. Indsatsen risikerer at være direkte kontraproduktiv. Danmarks klimapolitik varetages i høj grad via EU. EU's kvotesystem regulerer EU's samlede drivhusgasudledning fra energiforsyningsvirksomhed samt fra store energiforbrugere.

En dansk satsning på at reducere den danske drivhusgasudledning i kvotesektoren gennem statstilskud til grønne teknologier som f.eks. hav- og landvindmølleparker vil ikke reducere EU's samlede drivhusgasudledning – og således overhovedet ikke bidrage til at reducere klimaproblemet. Effekten vil være, at de danske statstilskud bidrager til at reducere prisen på kvoter i EU's kvotesystem, og således formindsker andres tilskyndelse til at anvende og forske i udviklingen af renere teknologier.

Det, vi har opnået ved støtten, er således alene, at Danmark har fået opbygget et forsyningssystem, som kun er rentabelt, fordi det modtager statsstøtte. I så fald bruger vi offentlige midler, som ingen effekt har på den globale opvarmning – hverken på kort eller på langt sigt – og som alternativt kunne have været anvendt til andre formål.

Klimakommissionen – som nok burde have heddet 'Forsyningssikkerhedskommissionen' – samt nogle politikere og erhvervsfolk argumenterer for, at den store opbygning af et støttebaseret forsyningssystem betyder, at Danmarks afhængighed af de udtømmelige fossile ressourcer bliver reduceret, og at Danmark derved bliver rustet til en fremtid, hvor ressourcerne bliver knappe, og priserne derfor bliver både høje og ustabile. Til dette er der blot at bemærke, at hvis vi skal undgå risikoen for ukontrollable klimaeffekter ved at opfylde to-graders-målsætningen, skal halvdelen af de kendte ressourcer af fossilt brændsel forblive uudnyttet.

Problemet er derfor ikke, at de fossile brændsler er knappe – men tværtimod, at de er alt for rigelige. Det er således langt mere akut at gøre noget ved klimaproblemet, end at gøre specielt Danmark uafhængig af fossile brændsler.